

ВИХОВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

УДК 373.3.015.3:159.952.13:004

Ігор Пучков, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри природничо-математичних дисциплін
ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”

ВИХОВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті розглянуто важливість виховання пізнавальних інтересів у молодших школярів засобами нових інформаційних технологій, які сприяють якісніше розуміти процеси та явища на основі широкого доступу до інформаційних джерел; дозволяють виховувати у учнів початкових класів пізнавальні інтереси.

Ключові слова: початкова школа, електронний підручник, інтерактивна дошка, учень, інформаційні технології, пізнавальний інтерес, метод проєктів.

Лит. 25.

Ігорь Пучков, кандидат педагогических наук,
старший преподаватель кафедры естественно-математических дисциплин
ГВУЗ “Донбасский государственный педагогический университет”

ВОСПИТАНИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНЫХ ИНТЕРЕСОВ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ СРЕДСТВАМИ НОВЫХ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

В статье рассмотрена важность воспитания познавательных интересов у младших школьников средствами новых информационных технологий, которые способствуют качественнее понимать процессы и явления на основе широкого доступа к информационным источникам; позволяют воспитывать у учеников начальных классов познавательные интересы.

Ключевые слова: начальная школа, электронный учебник, интерактивная доска, ученик, информационные технологии, познавательный интерес, метод проєктов.

**Ihor Puchkov, Ph.D. (Pedagogy), Senior Lecturer of
Natural and Mathematical Sciences Department
SHEE “Donbass State Pedagogical University”**

TRAINING THE COGNITIVE INTERESTS OF JUNIOR PUPILS BY MEANS OF NEW INFORMATIONAL TECHNOLOGIES

The article discusses the importance of the training cognitive interests of junior pupils by means of new informational technologies that contribute to better understanding the processes and phenomenon on the basis of the wide access to information sources; allow to train the cognitive interests in primary school pupils.

Keywords: primary school, electronic textbook, interactive whiteboard, pupil, information technology, cognitive interest, method of projects.

Постановка проблеми в загальному
виді та її зв'язок із важливими
науковими або практичними
завданнями. Особливістю сучасного суспільства
є інтеграція інформаційних технологій в усі сфери
життя, у тому числі і в шкільну освіту, адже вони
є невід'ємною частиною навчального процесу.
Важко уявити сучасну школу без комп'ютерного
класу і важко уявити сучасний урок без
використання комп'ютерних технологій, які
можуть органічно використовуватися на будь-
якому етапі уроку, – при вивченні нового
матеріалу, його узагальненні і закріпленні, та під
час індивідуальної або групової роботи.

У Національній доктрині розвитку освіти
України у ХХІ столітті зазначається: “Головна
мета української системи освіти – створити умови
для розвитку самореалізації кожної особистості як

громадянина України, формувати покоління,
здатні навчатися впродовж життя, створювати й
розвивати цінності громадянського суспільства”
[13].

Розвиток у молодших школярів пізнавальних
інтересів є найважливішою умовою виховання
таких цінних якостей, як розвиток пізнавальних
здібностей; зміцнення умінь навичок самостійно
засвоювати та осмислювати навчальний матеріал;
формування основних інтелектуальних умінь.

У дитини, яка раніше починає взаємодіяти з
комп'ютером, рівень інтелектуального розвитку
зазвичай вище, як наслідок проявляється більший
інтерес до математики, техніки, англійської мови,
порівняно з дітьми, які не знайомі з комп'ютером.

Використання комп'ютерів в освіті призводить
до того, що основний акцент в навчанні робиться
не на запам'ятовування інформації, а на розвиток

ВИХОВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

мислення, уміння самостійно вчитися, розвиток творчих здібностей. Тому кожен сучасний вчитель просто зобов'язаний працювати з сучасними засобами навчання, оскільки активне використання комп'ютерних технологій в процесі навчання впливає на зростання професійної компетентності вчителя і дозволяє здійснювати гнучке управління навчальним процесом. Інформаційні технології, в сукупності з правильно підібраними технологіями навчання, створюють необхідний рівень якості, варіативності, диференціації й індивідуалізації навчання і виховання.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор.

Проблема формування пізнавальних інтересів досліджувалась такими видатними педагогами як А. Дістервег, Я. Каменський, В. Сухомлинський. Розглядається вона і у дослідженнях О. Жоржик, О. Савченко, І. Шамової, Л. Шушори та інших вчених [8; 14; 15; 20; 22].

У працях Н. Бібік, І. Дубровіної, С. Журавель, О. Киричук, Л. Нарочної, Л. Шелестова та інших педагогів розглядаються методи і засоби формування пізнавального інтересу молодших школярів [2; 6; 9; 10; 12; 21].

Різноманітні аспекти формування пізнавальних інтересів досліджували Л. Виготський, О. Дусавицький, О. Киричук, Н. Морозова, Г. Щукіна та ін [10; 23; 24; 25]. Значення інтересу в навчально-виховному процесі розкривається у працях Н. Бібік, О. Савченко, М. Савчин та ін [2; 14; 15; 16; 3].

Дослідники підкреслюють, що виховання активного ставлення до знань, навчальної діяльності зокрема неможливе без розвитку допитливості, потягу до знань, інтересу до пізнання. Суворі, категоричні вимоги, покарання, адміністративні заходи безсилі, якщо у дитини немає потреби навчатися, якщо пізнавальна діяльність для неї позбавлена життєвого змісту.

Дитина реалізує свій інтерес у процесі основної діяльності, тому найсильнішим мотивом у навчанні є саме пізнавальний інтерес, котрий активно взаємодіє із системою ціннісних орієнтацій, цілями, результатами діяльності, відображає всі складові особистості: інтелект, волю, почуття [4].

Проблема широкого застосування сучасних інформаційних технологій у сфері освіти в XXI столітті викликає підвищений інтерес. Великий вклад у вирішення проблеми сучасної інформаційної технології навчання внесли такі дослідники як: Г. Громов, В. Гриценко, В. Шолохович, О. Агапова, О. Кривошиїв, С. Пейперт, Г. Клейман та ін.

Різні дидактичні проблеми комп'ютеризації навчання знайшли віддзеркалення в роботах А. Ершова, М. Жалдака, А. Кузнєцова, Т. Сергєєвої, Н. Морзе, І. Роберт; методичні – Б. Гершунського, Є. Машбіца, Н. Тализіної; психологічні – В. Рубцова, В. Тихомирова та ін [7; 17; 5; 18; 19].

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета статті – розкрити важливість виховання пізнавальних інтересів у молодших школярів засобами нових інформаційних технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Школа зобов'язана готувати дітей до життя в сучасному суспільстві, отже, проблема комп'ютеризації навчання повинна вирішуватися першочергово в навчально-виховному процесі. Для вирішення цього завдання виникає необхідність раннього знайомства дітей з комп'ютером, причому не на рівні екскурсій і ігор, а у вигляді регулярних занять.

Програми, які використовуються, мають бути раціональні, ефективні і сумісні з основним навчальним планом. Комп'ютер торкнеться усіх сфер розвитку дитини, коли у нього буде закладена програма, яка задовольняє методам і прийомам кожного конкретного педагога.

Інформаційно-технічні засоби навчання дозволяють в комплексі впливати на органи чуття, розвивати мислення, активізувати творчі здібності, виховувати інтерес до занять, а в цілому виховувати і формувати освічених громадян нашого суспільства.

Досвід роботи в цьому напрямі підтверджує, що результат ефективного застосування інформаційних технологій полягає в підвищенні рівня пізнавального інтересу учнів.

Пізнавальний інтерес – це внутрішній мотив, заснований на властивій людині при народженні пізнавальній потребі. Пізнавальний інтерес не є чимось зовнішнім, додатковим по відношенню до навчання. Наявність інтересу є однією з головних умов успішності навчального процесу і є показником його правильно організації. Відсутність інтересу у школярів є свідченням серйозних недоліків в організації навчання.

Проблема інтересу – це не лише питання про хороший емоційний стан дітей на уроках; від того як буде вирішена ця проблема залежить кінцевий результат навчального процесу. Загальновідомо що інтерес стимулює волю і увагу, допомагає процесу запам'ятовування. У початковій школі можна застосовувати інформаційно-комунікативні технології на різних етапах уроків математики, російської мови, літературного читання, природознавства, образотворчого мистецтва.

ВИХОВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Активізація навчально-пізнавальної діяльності пов'язана швидше не з самим предметом, а з використанням сучасних інформаційних технологій. Широке використання комп'ютерів при вивченні більшості предметів в результаті вдосконалення освітніх технологій в початковій школі дасть можливість повною мірою реалізувати поставлені завдання і досягти мети уроку.

Багато фахівців вважають, що для сучасного етапу розвитку освіти характерний перехід від традиційних масових засобів інформації (книги, кінофільми, телебачення) до так званих нових інформаційних технологій – комп'ютеризованих систем зберігання інформації, лазерних каналів зв'язку, мікроелектронних пристроїв і так далі. Сучасні інформаційні технології можуть сприяти підвищенню пізнавального інтересу до навчальної діяльності молодших школярів. Інформаційні технології можна класифікувати по їх функціональному призначенню. Існують такі види інформаційних технологій: презентації, навчальні ігри і розвиваючі програми, дидактичні матеріали, програми-тренажери, системи віртуального експерименту, електронні підручники, електронні енциклопедії, проектна діяльність.

Застосування презентації дозволяє відмовитися від усіх інших видів наочності і максимально зосередити увагу викладача на ході уроку. Мультимедійні презентації – це зручний і ефективний спосіб представлення інформації за допомогою комп'ютерних програм. Презентація дає можливість вчителю самостійно комбінувати навчальний матеріал виходячи з особливостей конкретного класу, теми, предмета, що дозволяє побудувати урок так, щоб добитися максимального навчального ефекту. Урок від цього стає цікавішим. Навчальні ігри і розвиваючі програми орієнтовані на молодших школярів. До цього типу відносяться інтерактивні програми з ігровим сценарієм. Виконуючи різні завдання в процесі гри, учні розвивають тонкі рухові навички, просторову уяву, логічне мислення і отримують додаткові навички при роботі на клавіатурі.

Дидактичні матеріали: збірки завдань, диктантів, вправ, приклади рефератів і творів в електронному вигляді.

Програми-тренажери виконують функцію дидактичних матеріалів. Сучасні програми-тренажери можуть відстежувати хід розв'язання і повідомляти про помилки. Використання тестів і тренажерів дозволяє, в тому числі і психологічно, підготувати дітей до тестування в майбутньому.

У початкових класах використовується такий засіб навчання, як наочність. Наочність є провідним засобом в навчанні. Наочність

підвищує інтерес до знань, робить легший процес їх засвоєння, підтримує увагу дитини.

Часто на уроках використовуються кросворди та ребуси, з якими зручно працювати використовуючи інтерактивну дошку. Такий вид роботи досить ефективний, тому що учні із захопленням працюють з цими вправами.

Учні активно займаються проектною діяльністю упродовж усього навчання в початковій школі, це викликає у них неабияку зацікавленість. Метод проектів дає учням можливість вчитися весело і цікаво, створюються умови для активізації особового потенціалу, індивідуалізації освоєння знань, колективних форм їх застосування. В результаті проектною діяльності учні стають активними учасниками освітнього процесу, продукт їх творчої діяльності може мати наукову значущість і є предметом інновацій. Діти самі відкривають нові для них факти і будують нові для них поняття, а не отримують їх готовими від вчителя або з підручників, приходять до висновку, що для успішної розробки цікавого для них проекту їм треба багато чому навчитися. Проекти можна готувати по темах вже з 1 класу, починаючи з недовгочасних однопредметних проектів, поступово переходячи до довготривалих, від індивідуальних до групових і загальнокласних.

Можна застосовувати нові інформаційні технології при підготовці і проведенні нетрадиційних форм уроку. Нетрадиційні форми проведення уроків займають важливе місце в початковій школі. Одним з достоїнств нетрадиційних уроків з використанням засобів інформаційних технологій є його емоційний вплив на учнів. На таких уроках у дітей молодшого шкільного віку формуються уміння і бажання вчитися, складається алгоритмічний стиль мислення, закладаються знання і навички не лише певного навчального предмета, але і володіння засобами інформаційних технологій, без яких неможливе подальше успішне навчання.

Нетрадиційні уроки із застосуванням інформаційних технологій містять в собі великі можливості для гармонійного розвитку особистості молодшого школяра.

Періодично використовуються на уроках електронні музичні фізкультхвилинки, які дуже подобаються дітям і сприяють не лише збереженню і зміцненню фізичного здоров'я, але і знімають нервову напругу.

Комп'ютер органічно вписується в освітній процес школи і є ефективним технічним засобом, за допомогою якого можна значно урізноманітнити процес навчання.

Оволодіння основами комп'ютерних знань

ВИХОВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

позитивно впливає на формування особи учня і надає йому вищий соціальний статус. Молодші школярі активно обговорюють нові комп'ютерні програми і ігри, свої досягнення і невдачі при виконанні важких завдань. При цьому збагачується їх словник, вони легко і із задоволенням опановують нові терміни. Це сприяє розвитку мови. Але найголовніше – істотно зростає самооцінка дитини. Успіхи в оволодінні комп'ютером дозволяють учням підвищувати свій рейтинг і навіть виходити в лідери.

Також застосування нових інформаційних технологій в початковій освіті дозволяє диференціювати процес навчання молодших школярів з урахуванням їх індивідуальних особливостей, активізувати пізнавальну діяльність, дає можливість самореалізації особистості молодших школярів.

Висновки. Науковий аналіз проблеми виховання пізнавальних інтересів у молодших школярів засобами нових інформаційних технологій переконує що пізнавальний інтерес – це один з найважливіших для нас мотивів навчання школярів. Його дія дуже сильна. Під впливом пізнавального інтересу, навчальна робота навіть у слабких учнів протікає більш продуктивно. Пізнавальний інтерес при правильній педагогічній організаційній діяльності учнів і систематичній і цілеспрямованій виховній діяльності може, і повинен стати стійкою рисою особи школяра і чинить сильний вплив на його розвиток.

З'ясовано, що проблема розвитку інтересів молодших школярів актуальна. Щоб цей процес проходив легше і ефективніше було запропоновано вирішити завдання за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій. Комплексне рішення освітніх, виховних і розвиваючих завдань, можливо лише за умови дії не лише на свідомість учнів, але й на емоційну сферу і одним з найбільш ефективних способів дії на почуття і емоції дитини є використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Таким чином, можна зробити висновок, що одним із завдань виховання молодших школярів є розвиток пізнавальних інтересів через використання інформаційно-комунікаційних технологій.

На закінчення можна сказати, що використання нових інформаційних технологій на уроках допомагає не лише дітям засвоїти матеріал, але і учителям творчо розвиватися. Уроки з використанням презентаційного матеріалу, мультимедійних посібників, набувають нового забарвлення, проходять емоційно, виразно, в

ігровій формі, що у результаті сприяє підвищенню якості засвоєння навчального матеріалу.

1. Агапова О.И., Кривошеев А.О., Ушаков А.С. О трёх поколениях компьютерных технологий обучения / О.И. Агапова, А.О. Кривошеев, А.С. Ушаков // Информатика и образование. – 1994. – №2. – С. 34 – 40.

2. Бібік Н.М. Формування пізнавальних інтересів молодших школярів. / Н.М. Бібік – К.: Віпол, 1987. – 96 с.

3. Вікова і педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Волинська, З.В. Огороднійчук. – К.: Каравела, 2008. – 400 с.

4. Вікторенко І. Формування пізнавального інтересу до природознавства засобами усної народної творчості. / І. Вікторенко // Рідна школа. – 2004. – № 3. – С. 54 – 56.

5. Гершунский Б.С. Компьютеризация в сфере образования: Проблемы и перспективы / Б.С. Гершунский. – М.: Педагогика, 1987. – 265 с.

6. Дубровина И.В. Интересы как одно из условий развития способностей школьника / И.В. Дубровина // Возрастная и педагогическая психология: Хрестоматия: Учеб. пособие сред. пед. учеб. заведений / Сост. И.В. Дубровина, А.М. Прихожан, В.В. Зацетин. – М.: Изд. центр "Академия", 1999. – С. 208 – 217.

7. Жалдак М.І. Проблеми інформатизації навчального процесу в школі і в вузі / М.І. Жалдак // Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі: зб. наук. праць / Редкол.: М.І. Шкіль (відп. ред.) та ін. – К.: КДПІ, 1991. – С. 3 – 16.

8. Жоржик О. Формування пізнавальної активності учнів у процес спільної ігрової діяльності. / О. Жоржик // Рідна школа. – 2000. – № 1. – С. 27 – 28.

9. Журавель С.В., Кудикіна Н.В. Виховання у молодших школярів пізнавальних інтересів у процесі гри / С.В. Журавель, Н.В. Кудикіна // Педагогіка: респ. наук. метод. зб. К.: Рад. шк. – 1987. – вип. 26. – С. 50 – 55.

10. Киричук О.І. Навчальні інтереси молодших школярів. / О.І. Киричук – К.: Рад. школа, 1982. – 128 с.

11. Лозова В.І. Пізнавальна активність школярів / В.І. Лозова // Спецкурс із дидактики: (Спецкурс із дидактики): [Навч. посібник для пед. ін-тів]. – Х.: Основа, 1990. – 89 с.

12. Нарочна Л.К., Ковальчук Г.В., Гончаров К.Д. Методика викладання природознавства. / Л.К. Нарочна, Г.В. Ковальчук, К.Д. Гончаров – К.: Вища школа, 1990. – 302 с.

13. Національна доктрина розвитку освіти / Збірник нормативних документів з освіти та виховання / Упоряд. З.М. Онишків. – Тернопіль, Тернопільський національний університет імені Володимира Гнатюка, 2006. – 172 с.

14. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / О.Я. Савченко // Підручник для студентів педагогічних факультетів. – К.: Генеза, 1999 – 368 с.

15. Савченко О.Я. Сучасний урок в початкових класах. / О.Я. Савченко – К.: Магістр S, 1997. – 256 с.

16. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія

**ЖАНРОВО-СТРУКТУРНІ ТА ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТЕКСТІВ
НАУКОВОГО СТИЛЮ У ПРАКТИЦІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ
НАУКОВОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ**

- /М.В. Савчин, Л.П. Василенко // Навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2005 – 360 с.
17. Сергеева Т. Новые информационные технологии и содержание обучения / Т. Сергеева // Информатика и образование. – 1991. – № 1. – С. 3 – 10.
18. Талызина Н.Ф. Формирование познавательной деятельности младших школьников / Н.Ф. Талызина // Кн. для учителя. – М.: Просвещение, 1988. – 172 с.
19. Талызина Н.Ф. Психолого-педагогические основы автоматизации учебного процесса / Психолого-педагогические и психофизиологические проблемы компьютерного обучения / Н.Ф. Талызина // Сб. научн. тр. – М.: Изд-во АПН СССР, МГУ, 1985. – С. 15 – 26.
20. Шамова Т.И. Активизация учения школьников. / Т.И. Шамова – М.: Педагогика, 1982. – 208 с.
21. Шелестов Л. Організація творчої навчально – пізнавальної діяльності учнів. / Л. Шелестов // Рідна школа. – 1997. – № 9. – С. 48 – 50.
22. Шушора Л. Активізація навчально – пізнавальної діяльності учнів як вимога сьогодення. / Л. Шушора // Рідна школа. – 2003. – № 2. – С. 11 – 13.
23. Щукина Г.И. Активизация познавательной деятельности учащихся в учебном процессе. / Г.И. Щукина // Учебное пособие для студентов педагогических институтов. М.: Просвещение, 1979. – 160 с.
24. Щукина Г.И. Активизация учебно-познавательной деятельности учащихся / Г.И. Щукина. – М.: ЛГПИ им. А.И. Герцена, 1985. – 170 с.
25. Щукина Г.И. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся / Г.И. Щукина. – М.: Педагогика, 1988. – 203 с.

Стаття надійшла до редакції 19.06.2015

УДК 378.4.091.3:[811.111'271.12'42:001]

Ольга Патієвич, асистент кафедри іноземних мов для природничих факультетів
Львівського національного університету імені Івана Франка

**ЖАНРОВО-СТРУКТУРНІ ТА ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ТЕКСТІВ
НАУКОВОГО СТИЛЮ У ПРАКТИЦІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МАГІСТРАТУРИ
НАУКОВОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ**

Статтю присвячено дослідженню жанрово-структурних та лінгво-стилістичних особливостей наукового тексту, визначено основні компоненти, стратегії та риси наукового дискурсу. Аргументується актуальність інтертекстуальності та прецедентних феноменів у сфері наукової комунікації.

Ключові слова: науковий текст, підстиль, жанр, інтертекстуальність, прецедентні феномени.

Літ. 16.

Ольга Патієвич, асистент кафедри іноземних мов для естетичних факультетів
Львівського національного університету імені Івана Франка

**ЖАНРОВО-СТРУКТУРНЫЕ И ЛИНГВОСТИЛИСТИЧЕСКИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ
ТЕКСТОВ НАУЧНОГО СТИЛЯ В ПРАКТИКЕ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ МАГИСТРАТУРЫ
НАУЧНОЙ ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ**

Статья посвящена исследованию жанрово-структурных и лингво-стилистических особенностей научного текста, определены основные компоненты, стратегии и черты научного дискурса, а также аргументируется актуальность интертекстуальности и прецедентных феноменов в среде научной коммуникации.

Ключевые слова: научный текст, подстиль, жанр, интертекстуальность, прецедентные феномены.

Olga Patievych, Assistant of Foreign Languages for natural faculties Department
Lviv National University by I. Franko

**GENERIC AND STRUCTURE AND LINGUOSTYLISTIC CHARACTERISTICS
OF ACADEMIC TEXTS IN THE PRACTICE OF TEACHING STUDENTS OF MASTER
ACADEMIC WRITING**

This article discusses the notions of generic structure and linguostylistic characteristics of academic texts, provides the general view of basic components, strategies and features of academic discourse. The article also reveals the importance of intertextuality and precedent phenomena within the context of academic writing.

Keywords: academic text, substyle, genre, intertextuality, precedent phenomena.

Постановка наукової проблеми та її значення. Наука й техніка перебувають у постійному розвитку, який з кожним роком стає все більш інтенсивним і охоплює всі сфери людської життєдіяльності. Це виявляється можливим завдяки тому, що останнім